

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 321/04-21

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 21. októbra 2004 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. Bc. Karola Mihála, bytom M. I., zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., v ktorej namieta porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 9/04 z 28. januára 2004, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. Bc. Karola Mihála o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. júna 2004 doručená sťažnosť Ing. Bc. Karola Mihála, bytom M. I. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátkou JUDr. I. R., Advokátska kancelária, K., v ktorej namietal porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne

konanie podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 5 Cdo 9/04 z 28. januára 2004.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) uznesením sp. zn. Er 3393/01 z 11. februára 2003 rozhodol o náhrade trov exekúcie. Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 12 CoE 92/03 z 28. augusta 2003 rozhodol o odvolaní sťažovateľa proti časti výroku uznesenia okresného súdu týkajúceho sa trov exekúcie tak, že odvolanie odmietol poukazujúc na ustanovenia § 202 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Proti tomuto rozhodnutiu krajského súdu podal sťažovateľ dovolanie, pretože mu ním podľa neho bola odňatá možnosť konať pred súdom. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 5 Cdo 9/04 z 28. januára 2004 (doručeným sťažovateľovi 15. apríla 2004) odmietol dovolanie sťažovateľa ako neprípustné dôvodiac ustanovením § 218 ods. 1 písm. c) OSP v spojení s ustanovením § 243b ods. 4 OSP.

V článku II svojej sťažnosti sťažovateľ poukázal na jednotlivé ustanovenia Exekučného poriadku, Občianskeho súdneho poriadku, ústavy a dohovoru, o ktoré oprel svoju argumentáciu v predmetnej veci.

Pre rozhodnutie o dôvodnosti sťažnosti je podľa neho nevyhnutné posúdiť, či najvyšší súd konal alebo nekonal v súlade s ustanoveniami tých právnych predpisov, ktoré vykonávajú ustanovenie čl. 46 ods. 1 ústavy. Takýmito zákonmi sú v sťažovateľovom prípade Občiansky súdny poriadok a Exekučný poriadok. Podstatnou pre posúdenie skutočnosti, či bolo postupom odporcu zasiahnuté do práva sťažovateľa na prístup k súdu, je posúdenie, či proti rozhodnutiu okresného súdu sp. zn. Er 3393/01 z 11. februára 2003 bolo odvolanie sťažovateľa prípustné. Najvyšší súd, ako aj okresný súd a krajský súd zaujali stanovisko, podľa ktorého v rozhodnutí okresného súdu, teda jeho výroku o trovách exekúcie, nebolo odvolanie prípustné. Tento právny názor vyjadrený tak v poučení obsiahnutom v rozhodnutí okresného súdu, krajského súdu aj najvyššieho súdu spôsobil, že

okresný súd uviedol túto skutočnosť v poučení o odvolaní a krajský súd a najvyšší súd sa odmietli vecou zaoberať.

Podľa mienky sťažovateľa možno právny názor obsiahnutý v spomínaných rozhodnutiach vyjadriť tak, že sťažovateľ ako súdny exekútor nemal právo podať proti uzneseniu okresného súdu z 11. februára 2003 odvolanie, pretože proti výroku o trovách exekúcie, ktorý bol obsiahnutý v tomto uznesení, odvolanie prípustné nie je. Súdny vyššieho stupňa sa odmietli zaoberať opravnými prostriedkami sťažovateľa z dôvodu, že podľa ich názoru sťažovateľ napádal odvolaním a neskôr aj dovolaním rozhodnutie, proti ktorému nebolo prípustné odvolanie, a teda v konkrétnych skutkových okolnostiach ani dovolanie. Sťažovateľ je však toho názoru, že proti výroku obsiahnutému v uznesení z 11. februára 2003, ktorým mu nebola priznaná náhrada trov exekúcie, bolo prípustné odvolanie a on bol osobou oprávnenou na podanie odvolania. O opodstatnenosti tohto názoru svedčia podľa neho dva nasledujúce argumenty.

Názor najvyššieho súdu a aj súdov nižšieho stupňa spočívajúci v tom, že výrok o tom, že sa sťažovateľovi nepriznala náhrada trov exekúcie, je rozhodnutím vydaným v exekučnom konaní podľa Exekučného poriadku a ako proti takému je proti nemu prípustné odvolanie len vtedy, ak to Exekučný poriadok výslovne pripúšťa, nevychádza ani z gramatického výkladu ustanovení Občianskeho súdneho poriadku a Exekučného poriadku, ktoré sa na vec vzťahujú, ani z charakteru a účelu exekučného konania a systematiky Exekučného poriadku.

Exekučný poriadok je členený na desať častí, pričom časť III označená ako Exekučná činnosť sa zaoberá exekučným konaním v užšom slova zmysle. V časti IV sa uvádzajú konkrétne spôsoby a postupy pri vykonávaní exekúcie a ustanovenie § 2 Exekučného poriadku charakterizuje postavenie exekútora tým, že ho označuje ako osobu určenú štátom a splnomocnenú na vykonávanie núteného výkonu súdnych a iných rozhodnutí. Za takouto charakteristikou je obsiahnutá v zátvorke definícia „ďalej len exekučná činnosť“. Citované ustanovenie v ďalšej časti charakterizuje činnosť exekútora ako „ďalšiu činnosť podľa tohto zákona“. Z uvedeného vyplýva, že exekútorovi prislúcha podľa Exekučného poriadku exekučná činnosť a iná činnosť označená ako ďalšia činnosť podľa Exekučného poriadku.

Názor odporcu, že rozhodnutie o náhrade trov exekúcie voči exekútorovi, teda v konkrétnom prípade sťažovateľovi, nezodpovedá ustanoveniam Exekučného poriadku. Exekučnou činnosťou treba podľa neho rozumieť vykonávanie núteného výkonu súdnych a iných rozhodnutí. Exekučné konanie, v ktorom exekútor vykonáva exekučnú činnosť, začína na návrh a v posudzovanom prípade skončilo zastavením exekúcie.

Názor, že rozhodnutie o náhrade trov konania nepatrí medzi tie, ktoré má na mysli ustanovenie § 202 ods. 2 OSP, vyplýva aj zo systematiky a konštrukcie ustanovení Exekučného poriadku. V časti III a v časti IV Exekučného poriadku je pri rozhodnutiach, proti ktorým je prípustné odvolanie, táto možnosť výslovne uvedená, čo korešponduje s ustanovením § 202 ods. 2 OSP. V časti VII v oboch prípadoch, v ktorých je upravené rozhodovanie súdu v otázke trov konania v priebehu konania (§ 201 a § 202), je výslovne uvedené, že proti rozhodnutiu súdu o námietkach nie je prípustné odvolanie.

Podľa sťažovateľa rozhodovanie podľa § 203 Exekučného poriadku nie je takým rozhodnutím v exekučnom konaní, ktoré má na mysli ustanovenie § 202 ods. 2 OSP a v uvedenom ustanovení nie je nijako bližšie charakterizované rozhodnutie, ktorým súd „*môže uložiť oprávnenému, aby nahradil trovy exekúcie*“. Toto ustanovenie nijako necharakterizuje rozhodnutie súdu o tejto otázke. V tejto súvislosti, sťažovateľov názor podporuje aj ustanovenie § 254 ods. 3 OSP. Exekučný poriadok, ako už bolo uvedené, nemá žiadne ďalšie ustanovenie, ktoré by charakterizovalo postup súdu pri rozhodovaní podľa § 203, a preto použitie ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o trovách konania je možné na základe analógie, ale vyplýva aj priamo z citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku.

Podľa názoru sťažovateľa svojimi argumentmi dostatočne preukázal oprávnenosť a prípustnosť svojho odvolania proti uzneseniu okresného súdu z 11. februára 2003 v lehote, ktorá vyplýva z Občianskeho súdneho poriadku. Aj napriek podľa sťažovateľa nesprávne uvedenému poučeniu súdu o opravnom prostriedku (o neprípustnosti odvolania), sťažovateľ podal proti jeho rozhodnutiu odvolanie. Keďže išlo o odvolanie, proti ktorému je vzhľadom

na vyššie uvedené argumenty odvolanie prípustné, rozhodnutím, ktorým krajský súd toto odvolanie odmietol, mu odňal možnosť konať pred súdom. Túto námietku uplatnil sťažovateľ v dovolacom konaní. Odporca sa však napriek tomu odmietol jeho dovolaním zaoberať, čím mu odňal možnosť domáhať sa svojho práva na súde.

Sťažovateľ taktiež poukázal na skutočnosť, že ako exekútor je účastníkom konania pri rozhodovaní o trovách exekúcie podľa § 203 Exekučného poriadku, čo vyplýva z ustanovenia § 94 ods. 1 OSP, keďže okresný súd rozhodol bez návrhu o náhrade trov sťažovateľa, rozhodol nesporne o jeho práve, a preto v tomto prípade je potrebné vzťahovať na sťažovateľa definíciu obsiahnutú v ustanovení § 94 ods. 1 OSP. Vzhľadom na toto ustanovenie mal potom sťažovateľ všetky práva, ktoré účastníkovi Občiansky súdny poriadok priznáva.

Sťažovateľ považoval vo svojej sťažnosti za potrebné poukázať aj na skutočnosti nasvedčujúce tomu, že došlo nielen k zásahu do jeho práva na prístup k súdu, ale aj do práva na to, aby súdne konanie bolo spravodlivé. Názor najvyššieho súdu, ako aj krajského súdu totiž vyjadruje stanovisko, že rozhodovanie o náhrade trov sťažovateľa, vzhľadom na ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku a Exekučného poriadku je jednoinštančné. Takýto názor nerešpektuje odlišnosť v postavení povinného ako účastníka konania a iných osôb. Povinný v exekučnom konaní je osoba, ktorá dobrovoľne neplní, čo jej ukladá vykonateľné rozhodnutie. Exekučnému konaniu teda pre povinného vždy predchádza iné konanie, v ktorom má povinný postavenie účastníka a k dispozícii prostriedky, ktorými sa môže domôcť preskúmania prvoinštančného rozhodnutia. To, že proti povinnému je nevyhnutné viesť exekučné konanie, znamená, že nerešpektuje rozhodnutie vydané štátnym orgánom v rámci jeho právomoci. Je preto pochopiteľný a legálny záujem na tom, aby exekučné konanie prebiehalo čo možno najefektívnejšie a najrýchlejšie, keďže povinný už v predchádzajúcom konaní mal možnosť využiť všetky prostriedky právnej ochrany na svoju obranu.

Iné je však postavenie sťažovateľa vo vzťahu k rozhodnutiu, ktoré je predmetom tejto sťažnosti. Sťažovateľ je osoba poverená štátom, ktorá je povinná exekúciu vykonávať.

Sťažovateľ nie je v postavení, že by bolo z hľadiska rýchlosti a efektívnosti ochrany práv oprávneného potrebné zbaviť ho možnosti preskúmania rozhodnutia, ktorým sa rozhoduje o jeho právach a povinnostiach (pri rozhodovaní o tom, či oprávnený je povinný nahradiť mu trovy konania – ide o práva sťažovateľa).

Spravodlivosť súdneho konania podľa názoru sťažovateľa zásadne znamená preskúmateľnosť rozhodnutia súdu I. stupňa súdom vyššieho stupňa. Aj keď sťažovateľ uznáva špecifickosť exekučného konania vo vzťahu k povinnému, rozhodovanie súdu o nárokoch súdneho exekútora po skončení exekúcie (zastavení) však nie je ovplyvňované žiadnou takou okolnosťou, ktorá by mohla mať za nevyhnutný dôsledok odňatie možnosti preskúmať rozhodnutie súdu I. stupňa súdom vyššieho stupňa.

Sťažovateľ v ďalšom texte svojej sťažnosti vyjadril tiež svoj nesúhlas s právnym názorom vysloveným ústavným súdom v obdobnej veci, ktorá bola uznesením sp. zn. II. ÚS 218/03 z 29. októbra 2003 odmietnutá, podľa ktorého proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým bolo odmietnuté jeho odvolanie ako neprípustné, mu zákon nedáva možnosť podať dovolanie. Citované rozhodnutie ústavného súdu sa odvoláva na ustanovenie § 239 OSP a necháva bez povšimnutia ustanovenie § 237 OSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak nastali okolnosti vymenované v ďalšom texte tohto zákonného ustanovenia. Práve na tejto skutočnosti, t. j. postupe súdu, ktorým odňal účastníkovi konania možnosť konať pred súdom, bolo založené tak odvolanie, ako aj dovolanie sťažovateľa.

V závere svojej sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že *„Právo sťažovateľa Ing. Bc. Karola Mihala na prejednanie veci na nezávislom a nestrannom súde zakotvené v článku 46 ods. 1 Ústavy SR, a na prerokovanie veci v primeranej lehote zakotvené v článku 6 ods. 1 vety prvej Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd v znení protokolov v č. 3, 5 a 8 bolo uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 9/04 zo dňa 28. 1. 2004 porušené.*

Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 9/04 zo dňa 28. 1. 2004.

Odporca je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy tohto konania.“

II.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

Pod vyčerpaním opravných prostriedkov ústavný súd rozumie uplatnenie takých opravných prostriedkov, ktoré sú podľa zákona (čl. 51 ods. 1 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 a 4 ústavy) prípustné, t. j. majú povahu opravných prostriedkov, ktoré opravný súd musí prejednať a rozhodnúť v merite veci.

O účinnosti opravného prostriedku nevznikajú pochybnosti v prípade, ak zákon výslovne opravný prostriedok vylučuje resp. ho nepripúšťa. V takých prípadoch nepatrí podľa názoru ústavného súdu k podmienkam prípustnosti sťažnosti podľa § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde vyčerpanie opravného prostriedku. Použitie takého opravného prostriedku nemôže viesť k poskytnutiu požadovanej súdnej ochrany a opravný súd o ňom rozhodne bez ohľadu na meritum veci tak, že taký opravný prostriedok odmietne (II. ÚS 218/03).

Z toho súčasne vyplýva, že účinným právnym prostriedkom nemôže byť každý v zákone (Občianskom súdnom poriadku) predvídaný opravný prostriedok, ale iba ten opravný prostriedok, po podaní ktorého sa rozvinú procesné vzťahy v opravnom konaní, ktoré vedú k prejednaniu a rozhodnutiu vo veci samej.

Podľa § 202 ods. 2 OSP odvolanie nie je prípustné ani proti uzneseniu v exekučnom konaní podľa osobitného zákona (Exekučného poriadku), ak tento osobitný zákon neustanovuje inak, a ani proti uzneseniu v konaní o vymáhanie súdnych pohľadávok podľa osobitného zákona.

Sťažovateľ napáda uznesenie dovolacieho súdu. Vzhľadom na znenie § 202 ods. 2 OSP odvolanie proti uzneseniu v exekučnom konaní nie je prípustné, a teda v uvedenom prípade nemožno odvolanie, ale ani dovolanie považovať za účinné právne prostriedky ochrany základného práva, ktorého porušenie sa namieta, v predmetnom konaní. Vo veci sťažovateľa, v ktorej rozhodnutím dovolacieho súdu bolo odmietnuté jeho odvolanie ako neprípustné, zákon (čl. 51 ods. 1 ústavy v spojení s § 239 OSP) vylučuje dovolanie (tak ako to napokon konštatoval aj najvyšší súd v napadnutom uznesení).

Z toho vyplýva, že sťažovateľ nebol povinný, ale ani oprávnený pred podaním sťažnosti ústavnému súdu vyčerpať dovolanie ako opravný prostriedok proti uzneseniu dovolacieho súdu. Ak tak urobil a dovolací súd jeho dovolanie odmietol, nezakladá tento výrok žiadnu spojitosť medzi uznesením najvyššieho súdu a základným právom na súdnu ochranu, ktorého porušenie sa namieta, pretože Občiansky súdny poriadok pri ochrane tohto práva vôbec neuvažuje o prípustnosti, a teda účinnosti dovolania, ba tento zákon nepripúšťa vo veci sťažovateľa ako účinný prostriedok ochrany jeho základného práva na súdnu ochranu ani odvolanie (pozri podobne IV. ÚS 72/02).

Vychádzajúc z toho, že ústavný súd nezistil žiadnu spojitosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a základným právom sťažovateľa na súdnu ochranu podľa

čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, bolo potrebné jeho sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto uznesenia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. októbra 2004